

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЖІНОЧОГО БОКСУ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМІ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Анастасія Молочко, Лідія Радченко

Національний університет фізичного виховання і спорту України, м. Київ, Україна

Анотація. Вступ. Жіночий бокс переходить від адаптації «чоловічих» тренувальних моделей до власної парадигми підготовки, безпеки й управління. На тлі олімпійської легітимації та зростання масовості актуалізується потреба в довгостроковій стратегії розвитку, що поєднує спортивні, медико-біологічні та соціокультурні аспекти. Мета. Розробити та обґрунтувати концептуальну модель довгострокового розвитку жіночого боксу в Україні, визначивши стратегічні завдання, принципи та напрями її реалізації в умовах сучасних викликів міжнародного спортивного руху. Методи. Аналіз науково-методичної літератури та нормативних документів, узагальнення статистики змагальної діяльності спортсменок, експертне узагальнення тренерського досвіду; концептуальне моделювання для формалізації цілей, принципів і механізмів реалізації. Результати. Сформовано модель, що охоплює чотири взаємопов'язані вектори: (1) підвищення масовості та залучення дівчат; (2) оптимізацію багаторічної підготовки з урахуванням статево-вікових особливостей і доказових протоколів безпеки; (3) зростання міжнародної конкурентоспроможності через удосконалення тренувальних і календарних рішень; (4) інституційну сталість – розвиток інфраструктури, координацію управлінських структур і розширення участі жінок у прийнятті рішень. Запропоновано практичні механізми: оновлення навчальних програм, стандарти моніторингу функціонального стану, регламентні рішення щодо дострокового припинення поєдинків за явної домінації, підтримка клубного та шкільного сегментів. Висновки. Імплементація моделі забезпечує узгодженість підготовки з біологічними особливостями спортсменок, підвищує безпеку та якість змагальної діяльності, посилює управлінську спроможність і формує умови для сталого зростання жіночого боксу та результативних виступів на міжнародній арені.

Ключові слова: жіночий бокс; концептуальна модель; багаторічна підготовка; гендерна політика у спорті; управління у спорті; олімпійський спорт.

Anastasiia Molochko, Lidiia Radchenko

CONCEPTUAL MODEL FOR THE DEVELOPMENT OF WOMEN'S BOXING AND PROSPECTIVE DIRECTIONS FOR ITS IMPLEMENTATION

Abstract. Introduction. Women's boxing is shifting from adapting "male" training models to establishing its own paradigm of preparation, safety, and governance. Against the backdrop of Olympic legitimization and growing participation, there is a pressing need for a long-term development strategy that integrates sporting, biomedical, and sociocultural dimensions. Purpose. To develop and substantiate a conceptual model for the long-term development of women's boxing in Ukraine, identifying strategic objectives, principles, and directions for implementation in the context of current challenges within the international sports movement. Methods. Analysis of scholarly and methodological literature and regulatory documents; synthesis of competition statistics for female athletes; expert generalization of coaching experience; and conceptual modeling to formalize goals, principles, and implementation mechanisms. Results. A model was formulated encompassing four interrelated vectors: (1) increasing participation and engaging girls; (2) optimizing long-term athlete development with regard to sex- and age-specific characteristics and evidence-based safety protocols; (3) enhancing international competitiveness via improvements to training and competition scheduling; and (4) institutional sustainability—developing infrastructure, coordinating governance structures, and expanding women's participation in decision-making. Practical mechanisms are proposed: updating curricula, establishing standards for functional-state monitoring, introducing regulatory provisions for early stoppage in bouts with clear dominance, and supporting club- and school-based pathways. Conclusions. Implementing the model aligns preparation with female athletes' biological characteristics, improves safety and competitive quality, strengthens governance capacity, and creates conditions for the sustainable growth of women's boxing and successful performances on the international stage.

Keywords: women's boxing; conceptual model; long-term athlete development; gender policy in sport; sports governance; Olympic sport.

Молочко А., Радченко Л. Концептуальна модель розвитку жіночого боксу та перспективні напрями її реалізації
Sport Science Spectrum. 2025; 2: 91–97
DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-2-13>

Molochko A., Radchenko L. Conceptual model for the development of women's boxing and prospective directions for its implementation (Finland). Sport Science Spectrum. 2025; 2: 91–97
DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-2-13>

Вступ. Жіночий бокс як соціокультурне та спортивне явище пройшов складний шлях від маргінального практикування до інституціоналізованої дисципліни з потужною міжнародною динамікою [16, 19, 20]. Включення жіночого боксу до програми Олімпійських ігор стало каталізатором його легітимзації, медіалізації та прискореного зростання, водночас загостривши питання гендерних норм, влади та представництва у спорті [18, 24, 25]. Світова й українська науково-методична думка поступово переходить від адаптації «чоловічих» моделей до осмислення жіночого боксу як самодостатнього об'єкта з власною логікою підготовки, безпеки та управління розвитком [1–5].

Актуальність розроблення концептуальної моделі розвитку жіночого боксу на сучасному етапі розвитку цього виду спорту зумовлена кількома чинниками. По-перше, потребою подолання стереотипів щодо «нежіночості» силових та контактних видів спорту [7, 14, 17]. По-друге, необхідністю безпечної організації тренувально-змагальної діяльності з урахуванням статево-вікових відмінностей і доказових даних про нейрокогнітивні наслідки контактних видів єдиноборств [12, 21–23]. По-третє, стратегічним завданням системної багаторічної підготовки та кадрового забезпечення, щоб уникнути «експрес-переорієнтації» спортсменок із суміжних видів спортивних єдиноборств без достатнього техніко-тактичного підґрунтя [6, 8, 9, 15]. Нарешті, роботи ряду науковців підтверджують, що інфраструктурні, медико-біологічні та управлінські рішення прямо корелюють з безпекою для жіночого спорту і змагальною ефективністю [11, 13, 24].

Метою дослідження є розробка та обґрунтування концептуальної моделі довгострокового розвитку жіночого боксу в Україні, визначення стратегічних завдань, принципів і напрямів її реалізації з урахуванням сучасних викликів і перспектив міжнародного спортивного руху.

Матеріал і методи. У дослідженні використано аналіз науково-методичної літератури, нормативних документів міжнародних спортивних організацій, статистичних даних виступів спортсменок, а також узагальнення практичного досвіду тренерів і спортсменок у сфері жіночого боксу. Методологічною основою є концептуальне моделювання, що включає визначення стратегічних завдань, принципів та напрямів реалізації розвитку жіночого боксу.

Результати дослідження. Ефективність подальшого функціонування жіночого боксу в світі багато в чому буде залежати від правильності обраних стратегічних шляхів його розвитку, врахування сьогодишньої реалії сучасного міжнародного спортивного руху і екстраполяції майбутніх змін у довгостроковій та наддовгостроковій перспективі [8, 15, 16].

При цьому потрібно розуміти, що розвиток жіночого боксу в світі і в Україні багато в чому буде залежати від підвищення ролі жінок в різних сферах діяльності суспільства і держави та руйнування штучних стереотипів гендерної неповноцінності і другорядності жінок у порівнянні із чоловіками.

Сьогодні існує розуміння необхідності створення єдиної стратегії розвитку не тільки жіночого боксу, а й інших видів жіночого спорту, які тривалий час були сферою виключно чоловічих інтересів. Прагнення жінок займатися тими видами діяльності (екстремальними для жіночого

організму, на думку фахівців), які можуть мати навіть й потенційний негативний ефект та нанести шкоду для жіночого організму, повинно отримати відповідне науково-методичне обґрунтування спрямоване на пошук оптимальних засобів, методів, принципів та напрямів для реалізації можливостей жінок під час навчально-тренувальної та змагальної діяльності [7, 17].

Ідеологічною основою будь-якої концептуальної моделі є ключові завдання, принципи, форми та напрями її забезпечення. Враховуючи вплив значущих факторів, існуючу сьогодні динаміку популяризації та розвитку жіночого боксу в світі та об'єктивно-існуючі реалії функціонування та управління вітчизняним спортом може бути рекомендована наступна модель стратегії довгострокового розвитку жіночого боксу в Україні (рис. 1).

Серед ключових завдань практичної реалізації цієї моделі можна відмітити наступні:

- підвищення популяризації та масовості занять боксом серед дівчат;
- оптимізація підготовки спортсменок на всіх ланках системи резервного спорту;
- підвищення результатів виступів спортсменок на найбільш престижних міжнародних змаганнях з боксу;
- формування підґрунтя для сталого розвитку та функціонування жіночого боксу у довгостроковій перспективі.

Успішна реалізація поставлених стратегічних завдань залежатиме від врахування важливих принципів спортивної підготовки (рис. 2).

Одним із ключових принципів, на наш погляд, є створення умов для безпечних занять боксом. Звичайно, повністю невілювати цю загрозу практично неможливо адже змагальна природа боксу з високою вірогідністю передбачає отримання різноманітних ушкоджень та травм, йде активний обмін ударами та пряме єдиноборство конкуруючих сторін. Раніше в наших дослідженнях наводились данні фахівців, які показують, що важкі травми та ускладнення після проведення поєдинків у чоловік є більш розповсюдженим явищем ніж у жінок. Різниця в тому, що ці випадки більш адекватно сприймаються суспільством, враховуючи існуючі гендерні стереотипи. При цьому, створювати якісь особливі умови для ведення поєдинків у жінок та штучним чином забороняти здійснювати потенційно шкідливі удари, значить спотворити саму суть виду спорту, підкреслити неможливість жінок в повній мірі змагатися за існуючими правилами та традиціями боксу.

Значні зусилля повинні бути спрямовані на максимальний захист найбільш уразливих місць організму жінок (область грудної клітини та черевної порожнини, паху, голови) та своєчасне попередження негативного впливу подальшої змагальної діяльності. Доцільною, на наш погляд, може бути пропозиція завчасного завершення поєдинку рефері у разі явної домінації сильної спортсменки над слабшою, яка фактично не чинить активного спротиву та буквально «виживає» в ринзі (враховуючи сумарну кількість пропущених ударів та дії у ринзі).

Реалізація принципу орієнтації на потреби жінок передбачає провідну роль жіночих спортивних організацій під час прийняття важливих рішень щодо подальшого розвитку жіночого боксу у світі та в Україні. Саме жінки

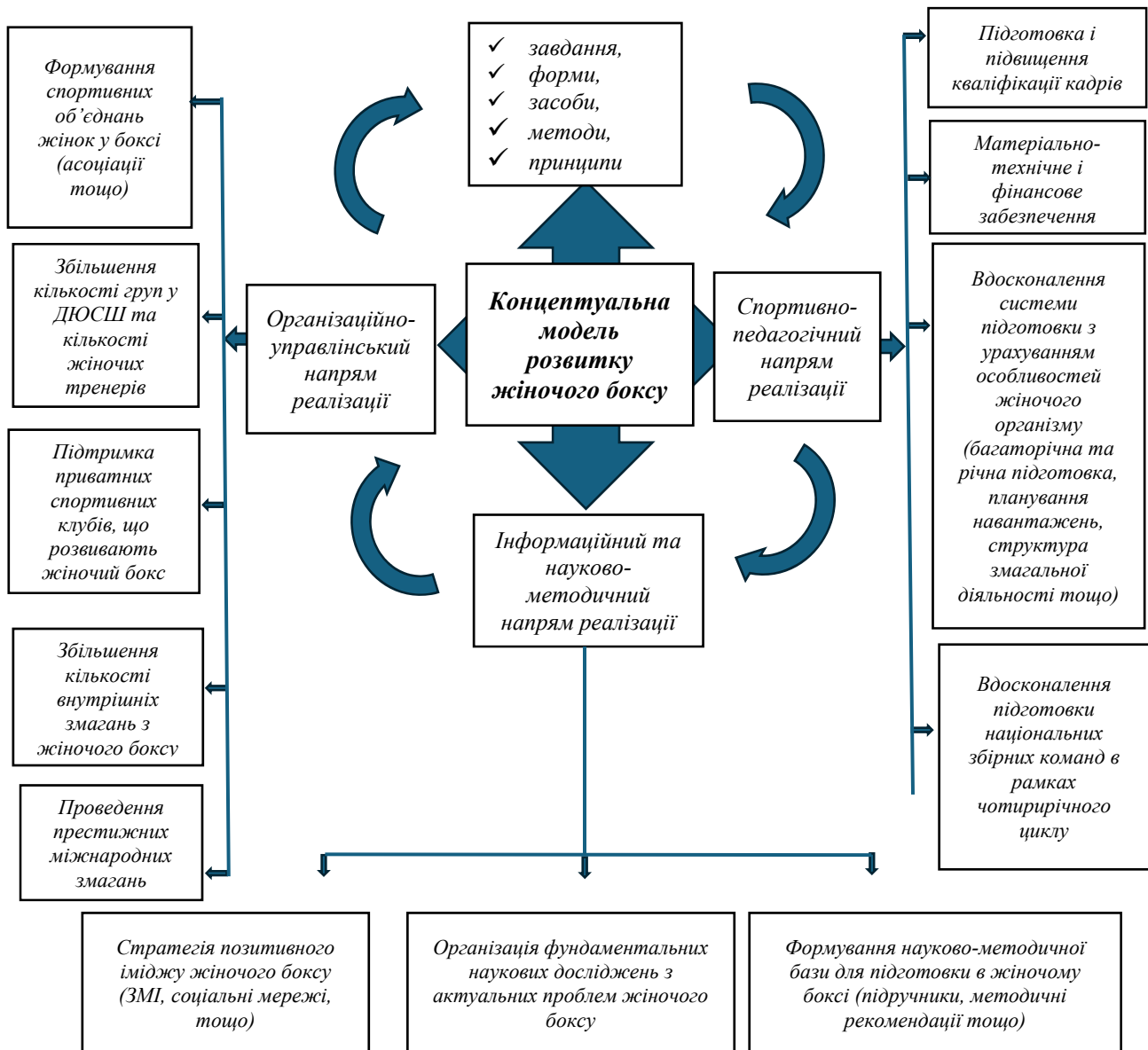

Рис. 1. Концептуальна модель стратегії довгострокового розвитку жіночого боксу в Україні

Рис. 2. Принципи спортивної підготовки в жіночому боксі

повинні визначати що є кращим для них та в якому напрямі необхідно здійснювати подальших рух і модернізацію системи проведення змагань та правил. Домінуюча роль чоловіків-функціонерів сьогодні часто призводить до впровадження багатьох суперечливих нововведень які не завжди співпадають з інтересами жінок та спричиняють виникнення багатьох спірних питань. Основна ініціатива щодо впровадження модернізаційних змін повинна надходити саме від жінок, які повинні отримати переважну більшість під час ухвалення подібних рішень.

Принципово важливою умовою реалізації стратегії довгострокового розвитку жіночого боксу є забезпечення його автономності, незалежності від постійних змін що відбуваються в системі міжнародного спортивного руху. Так, наприклад, сьогоднішнє включення жіночого боксу в програму Олімпійських ігор призвело до надзвичайно бурхливого розвитку цього виду змагань в різних країнах світу. Відчувається своєрідне невстигання фахівців за цими динамічними змінами, адже швидка переорієнтація на жіночі види змагань здійснюється фактично без серйозного науково-методичного обґрунтування за тими принципами, які використовувались під час підготовки чоловіків.

Ще більш суттєва проблема полягає у відсутності ста-лої системи багаторічної підготовки у резервному спорті. Відомо, що для виходу боксера на рівень спорту вищих досягнень (данні чоловіків), в середньому, може знадобитись до шести-восьми років цілеспрямованої підготовки. В тих країнах, в яких тривалий час жіночий бокс взагалі не культивувався, можна було спостерігати випадки форсування цього процесу, через суттєвий брак висококваліфікованих спортсменок та переорієнтацію жінок на олімпійський бокс з інших видів спортивних єдиноборств.

Звичайно такий фрагментарний підхід, в порушення всіх існуючих закономірностей становлення вищої спортивної майстерності, негативним чином впливає як на організм жінки, так і на якість самого боксу у виконанні цих спортсменок що мають обмежений техніко-тактичний арсенал через форсування підготовки та намагання їх тренерів за будь-яких умов забезпечити участь своїх спортсменок в престижних міжнародних змаганнях. При такому споживацькому відношенні, якщо припустити негативний варіант подальшого розвитку боксу із виключенням з олімпійської програми, то ми, скоріш за все, будемо

спостерігати протилежну картину різкого зменшення уваги до системної підготовки спортсменок в боксі, що є не прийнятним з точки зору необхідного сталого розвитку.

Ефективність функціонування різноманітних управлінських структур, що опікуються питанням популяризації та розвитку жіночого боксу, залежатиме від координації їх роботи та взаємопідтримки. Налагодження тісних комунікаційних зв'язків має бути забезпечене як на міжнародному рівні (комісії жіночого боксу, асоціації жіночого боксу тощо) так і на місцевому рівні під час співпраці з представниками інших жіночих видів спорту для висунення спільних пропозицій та колективного відстоювання інтересів жінок.

Підготовка віддаленого та найближчого резерву для жіночого боксу сьогодні може бути здійснена як в рамках бюджетних установ так і в приватних клубах (рис 3). Основними критеріями успішності роботи школи або клубу, в даному випадку, буде загальна кількість талановитих ді-вчат що займаються боксом (в тому числі і у довгостроковій динаміці за різними віковими категоріями), виконання ними нормативних вимог для кожної вікової групи, а також рівень їх техніко-тактичної майстерності, що забезпечить успішну змагальну діяльність у більш пізніх та оптимальних для цього вікових зонах демонстрації найвищої спортивної майстерності для боксу.

Під час впровадження ідейної складової концептуальної моделі значна увага, на наш погляд, також повинна приділятися реалізації її відносно самостійних напрямів – спортивно-педагогічного, інформаційного і науково-методичного та організаційно-управлінського.

Важливим напрямом спортивно-педагогічної діяльності можна вважати підготовку та підвищення кваліфікації тренерських кадрів, здобуття ними важливих (багато в чому новітніх) знань з вузлових питань методики підготовки жінок на різних етапах багаторічного вдосконалення в боксі. Розширення та вдосконалення існуючої матеріально-технічної бази, спортивних залів, центрів олімпійської підготовки тощо. Суттєвий резерв підвищення результатів виступів вітчизняних спортсменок на престижних міжнародних змаганнях криється в оптимізації побудови процесу підготовки висококваліфікованих спортсменок в різних структурних утвореннях тренувального процесу (чотирирічні олімпійські цикли, річний цикл підготовки, етап безпосередньої підготовки до змагань

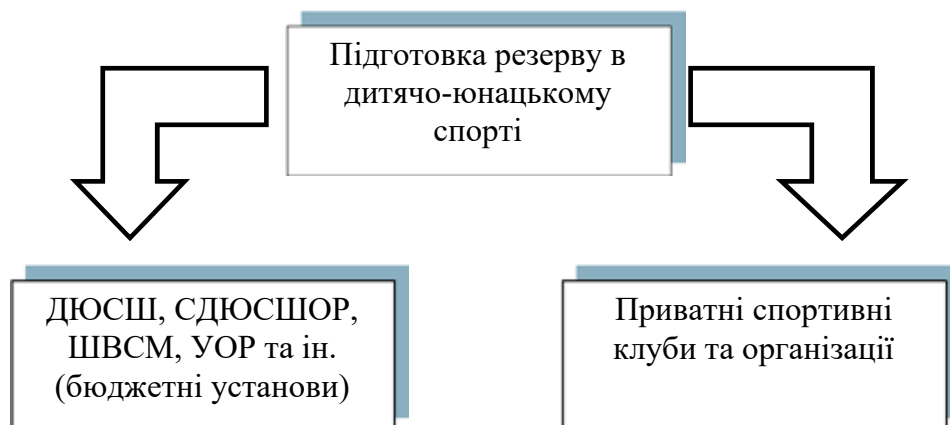

Рис. 3. Форми організації підготовки спортсменок в дитячо-юнацькому віці

тощо). Можна констатувати що на сьогодні з цією метою практично повністю використовуються моделі, які раніше були створені для підготовки боксерів-чоловіків. Ці моделі підготовки будувались (із зрозумілих причин) без урахування особливостей організму жінок, їхньої індивідуальної природи.

Одним із головних завдань інформаційного забезпечення є створення позитивного іміджу жіночого боксу, підвищення його привабливості та цінності для дівчат (переваги, які можуть здобути жінки від занять боксом). Реалізація цього підходу потребуватиме системної роботи, пов'язаною із створенням мотивуючої реклами занять жіночим боксом, постійної роботи щодо висвітлення подій в світі жіночого боксу в ЗМІ, соціальних мережах, на наукових конференціях та публічних заходах, створення біографічних фільмів з життя відомих жінок-боксерів та їх індивідуального шляху до вершин світового боксу тощо.

Сьогодні гостро відсутається дефіцит спеціальної науково-методичної літератури з теорії та методики підготовки в жіночому боксу (довгострокова програма розвитку жіночого боксу, підручники, науково-методичні рекомендації і вказівки тощо). Враховуючи більше ніж сторічну історію жіночого боксу не може не визивати подив відсутність окремого підручника з історії жіночого боксу, в якому б розглядався історичний шлях, основні події та етапи розвитку жіночого боксу в світі і в Україні, статистичні дані видатних спортсменок та іншої корисної довідникової інформації для підготовки тренерських кадрів).

Доцільним, на наш погляд, є проведення фундаментальних науково-прикладних досліджень в рамках спеціалізованої теми, пов'язаної із підготовкою в жіночому боксі. Проведення подібних досліджень, на наш погляд, дозволить підтвердити або спростувати існуючі припущення щодо шкідливості занять боксом для жінок та встановити перспективні шляхи подальшого вдосконалення підготовки спортсменок в рамках різних стадій та етапів багаторічного вдосконалення.

Одним із ключових кроків на шляху популяризації та розвитку жіночого боксу в Україні, на наш погляд, можна вважати збільшення кількості навчальних груп для дівчат в ДЮСШ, СДЮСШОР, а також підтримка приватних клубів, які створюють умови для проведення занять боксом серед дівчат.

Потужним заходом для підвищення популярності жіночого боксу в Україні може стати проведення в нашій державі одного із престижних міжнародних змагань (чемпіонат Європи, світу тощо). Суттєвий імпульс також може надати збільшення кількості внутрішніх змагань в різних регіонах країни та підвищення їх статусу.

Реалізація на практиці ключових завдань, принципів та важливих напрямів концептуальної моделі розвитку боксу дозволить, на наш погляд, у довгостроковій перспективі розраховувати на підвищення популярності жіночого боксу в Україні, вдосконалення системи підготовки на різних етапах багаторічного вдосконалення, сталий розвиток та подальші успішні виступи вітчизняних спортсменок на найбільш престижних змаганнях сучасного міжнародного руху.

Дискусія. Отримані теоретико-практичні положення узгоджуються з міжнародними трендами, але водночас

виявляють «вузькі місця» у підготовці та менеджменті жіночого боксу. По-перше, система багаторічної підготовки й досі значною мірою спирається на моделі, створені для чоловіків, що знижує ефективність індивідуалізації навантажень і підвищує ризик перевтоми та травматизму [5, 8, 15]. Виходом є розроблення спеціалізованих програм з урахуванням статевих відмінностей у нейрофізіологічному контролі, метаболічних і відновних процесах [9, 22], а також використання сучасних діагностичних протоколів моніторингу функціонального стану [5, 13].

По-друге, безпека та охорона здоров'я повинні бути інтегровані в стратегічні рішення. Дані щодо нейрокогнітивних змін після змагань олімпійського формату [21], зв'язку між кількістю професійних боїв та когнітивними/морфометричними показниками мозку [12], а також характеристика впливу ударів у боксі та ММА у жінок і чоловіків [23] свідчать про необхідність протоколів допуску, повернення до тренувань і змагань, лімітів спарингів, а також освітніх програм для тренерів і спортсменок. На макрорівні доречним є перегляд змагальних регламентів без спотворення сутності виду спорту, зокрема механізмів дострокового зупинення бою при явній домінації суперниці.

По-третє, гендерно-чутлива організаційна культура є критичною умовою сталого розвитку. Стереотипи та символічні бар'єри все ще впливають на сприйняття жіночого боксу, кадрові рішення та медійне висвітлення [17, 18, 20, 24]. Соціально-психологічні дослідження підкреслюють, що успішне подолання стресу, побудова ідентичності та підтримка жіночого лідерства корелюють із мотивацією та спортивними результатами [7, 14]. Практично це означає залучення жінок до ухвалення ключових управлінських рішень у федераціях, тренерських радах і суддівських колегіях.

По-четверте, міжнародні та національні дані підтверджують, що розвиток інфраструктури, медійної видимості та системи змагань збільшує вхідний потік і утримання спортсменок. Національні огляди й методичні корпуси [1–4, 13] мають поєднуватися з аналізом зарубіжного досвіду – від медико-біологічних звітів [13] до оглядів проблематики жіночого боксу [11] та історико-соціологічною перспективою [16, 18–20]. Результати змагань високого рівня [10] доцільно системно використовувати для зворотного зв'язку у плануванні макро- та мезоциклів [8, 15] і корекції техніко-тактичних моделей [6].

Нарешті, комунікаційна стратегія має зосереджуватися на формуванні позитивного іміджу, популяризації й просвіті: освітні курси для тренерів, науково-методичні школи, медійні кейси ролей та досягнень спортсменок, що знижують бар'єри входу й підсилюють соціальне визнання [1–3, 18, 24]. Сукупна реалізація цих кроків відповідає логіці запропонованої моделі та її чотирьох ключових векторів: масовість-підготовка-результат-сталість.

У підсумку, узгодження тренувальної періодизації з біологічними особливостями спортсменок, верифікація безпекових протоколів на основі сучасних нейро- та спортивно-медичних даних, інституційне розширення жіночого лідерства і доказова комунікаційна стратегія утворюють методологічне «ядро» довгострокової концепції розвитку жіночого боксу в Україні.

Висновки:

1. Жіночий бокс в Україні та світі потребує системного розвитку, заснованого на врахуванні біологічних, соціокультурних та організаційних чинників.

2. Основними стратегічними пріоритетами у розвитку жіночого боксу є: підвищення популярності та масовості жіночого боксу серед дівчат і молоді; розбудова сталої системи багаторічної підготовки з урахуванням особливостей жіночої фізіології та психології; удосконалення тренувальних програм і захисних протоколів для мінімізації ризиків травматизму та когнітивних порушень; посилення ролі жінок у прийнятті управлінських рішень та формуванні спортивної політики.

3. Для сталого розвитку жіночого боксу, як складової спортивного руху, необхідна інтеграція спортивно-педагогічного, інформаційного, науково-методичного та організаційно-управлінського напрямів. Особливу увагу

слід приділити підготовці тренерських кадрів, розширенню матеріально-технічної бази, створенню навчальних програм та науково-практичних досліджень у сфері жіночого боксу.

4. Проведення престижних міжнародних змагань в Україні, підтримка приватних клубів та збільшення кількості внутрішніх турнірів можуть стати каталізаторами зростання популярності та підвищення конкурентоспроможності українських спортсменок на світовій арені.

5. Запропонована модель є стратегічною платформою для формування ефективної політики розвитку жіночого боксу. Її реалізація сприятиме зростанню масовості, оптимізації підготовки, досягненню високих результатів на міжнародному рівні та забезпеченню сталого функціонування цього виду спорту у довгостроковій перспективі.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белих С. І. Дівочий бокс: Підручник. 2-ге вид. Донецьк : ДонНУ, 2004. 624 с.
2. Бокс: жінки: навчальна програма для ДЮСШ, СДЮСШОР, ШВСМ / уклад. М. О. Діленя, В. Н. Ост'янов, Г. І. Комісаренко, І. А. Гурович, Ю. В. Шевчук. Київ : Республіканський науково-методичний кабінет, 2009. 112 с.
3. Булатова М. М. Бокс. Енциклопедія в запитаннях і відповідях. Київ : Олімпійська література, 2018. 576 с.
4. Гасанова С. Ф. Жіночий бокс. Методичні рекомендації. Київ : КНУБА, 2014. 26 с.
5. Гасанова С. Ф. Структура функціональної підготовленості спортсменок високого класу як фактор забезпечення змагальної діяльності в жіночому боксі : дис. ... канд. фіз. вих. : 24.00.01. Київ, 2021. 248 с.
6. Конох А., Воронцов А. Пріоритетні напрями вдосконалення системи підготовки у жіночому боксі. Спортивний вісник Придніпров'я. 2019. № 3. С. 11–18. DOI: 10.32540/2071-1476-2019-3-011
7. Марченко О., Цикало Л., Бричук М., Сімоненко Н. Гендерна проблематика у фізичному вихованні: історико-філософський аналіз. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2020. № 6 (80). С. 22–31. DOI: 10.15391/sns.v.2020-6.004
8. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування : підручник. Київ : Перша друкарня, 2021. 672 с.
9. Тарасевич О. А., Камаєв О. І. Особливості гендерних відмінностей спортсменів, що займаються спортивними єдиноборствами. Єдиноборства. 2019. №4(14). С. 117–126. DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/30012021/7413
10. Штангаєй Д., Савенюк А. Особливості змагальної діяльності боксерок на чемпіонаті Європи 2023 року. Єдиноборства. 2025. № 2(36). С. 41–46. DOI: <https://doi.org/10.15391/ed.2025-2.05>
11. Alimova D. Female boxing – problems. European journal of research and reflection in educational sciences. 2020. № 8(10). P. 118–123. <https://www.idpublications.org/wp-content/uploads/2020/10/Full-Paper-FEMALE-BOXING-%E2%80%93-PROBLEMS.pdf>
12. Bennett L., Stephen S., Bernick C., Shan G., Banks S. Sex Moderates the Relationship That Number of Professional Fights Has With Cognition and Brain Volumes. Front Neurol. 2020. № 11. DOI: 10.3389/fneur.2020.574458
13. Bianco M., Nicola S., Bucari S., Fabiano C., Palmeri V., Zeppilli P. Female boxing in Italy: 2002 – 2007 report. British Journal of Sports Medicine. 2012. № 46. P. 1023–1026. DOI: 10.1136/bjism.2009.061135
14. Bojkowski Ł., Walczak M., Tomczak M. Psychological femininity and masculinity and coping with stress in athletes. Journal of Physical Education and Sport. 2020. № 20(5). P. 2911–2917. DOI: 10.7752/jpes.2020.s5395
15. Bompa T., Haff G. G. Periodization: theory and methodology of training. [5th ed.]. Champaign IL : Human Kinetics, 2009. 480 p.
16. Borms J. Women and Sport. Basel : Karger, 1984. 165 p.
17. Csizma K., Wittig A., Schurr T. Sport stereotypes and gender. Journal of Sport and Exercise Psychology. 1988. №10. P. 62–74. DOI: <https://doi.org/10.1123/jsep.10.1.62>
18. Gammel I. Lacing Up the Gloves. Women, Boxing and Modernity. The Journal of the Social History Society. 2015. № 9. P. 369–390. DOI: <https://doi.org/10.2752/147800412X13347542916620>
19. Guttmann A. Women's Sports: A History. New York : Columbia University press, 1991. 339 p.
20. Hargreaves J. Women's boxing and related activities. Body & Society. 1997. № 3(4). P. 33–49. DOI: <https://doi.org/10.1177/1357034X97003004002>
21. Howell D. R., Meehan W. P., Loosemore M. P., Cumiskey J., Grabner von Rosenberg J. P., McDonagh D. Neurological test improve after Olympic-style boxing bouts: a pre-tournament and post-tournament study in the 2016 Women's World Boxing Championships. Br. J Sports Med. 2017. № 51(17). P. 1279–1284. DOI: 10.1136/bjsports-2016-097160
22. Hunter S. K. Sex differences in human performance. The Journal of Physiology. 2024. № 602(17). P. 4129–4156. DOI: 10.1113/JP284198
23. Jansen A., McGrath M., Samorezov S., Johnston J., Bartsch A., Alberts J. Characterizing Head Impact Exposure in Men and Women During Boxing and Mixed Martial Arts. Orthop J Sports Med. 2021. № 7;9(12). 23259671211059815. DOI: 10.1177/23259671211059815
24. Linder K. Women's boxing at the 2012 Olympics: Gender trouble? Feminist Media Studies. 2012. Vol. 12, № 3. P. 464–467. DOI: 10.1080/14680777.2012.698092
25. Tjonndal A. The inclusion of women's boxing in the Olympic Games: A qualitative content analysis of gender and power in boxing. Qualitative Sociology Review. 2016. Vol. 12, №3. P. 84–99. DOI: <http://dx.doi.org/10.18778/1733-8077.12.3.04>

REFERENCES

1. Berinchyk, D. Yu. (2017). Struktura zmahal'noi diial'nosti y osoblyvosti proiavu spetsial'noi pratsezdatsnosti kvalifikovanykh bokseriv (Dysertatsiia kandydata nauk z fizychnoho vykhovannia i sportu, 24.00.01) [Structure of competitive activity and the manifestation of specific work capacity in qualified boxers: Candidate dissertation]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Bielykh, S. I. (2004). Divochoyi boks: Pidruchnyk (2-he vyd.) [Girls' boxing: Textbook (2nd ed.)]. Donetsk: DonNU [in Ukrainian].
3. Bulatova, M. M. (2018). Boks. Entsyklopediia v zapytanniakh i vidpoviadiakh [Boxing. Encyclopedia in questions and answers]. Kyiv: Olimpiiska literatura [in Ukrainian].
4. Hasanova, S. F. (2021). Struktura funktsional'noi pidhotovlenosti sportsmenok vysokoho klasu yak faktor zabezpechennia zmahal'noi diial'nosti v zhinochomu boksi (Dysertatsiia kandydata nauk z fizychnoho vykhovannia i sportu, 24.00.01) [The structure of functional preparedness of high-class female athletes as a factor ensuring competitive activity in women's boxing: Candidate dissertation]. Kyiv [in Ukrainian].

5. Konokh, A., & Vorontsov, A. (2019). Priorytetni napriamy vdoshkalennia systemy pidhotovky u zhinochomu boksi [Priority areas for improving the training system in women's boxing]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprov'ia*, (3), 11–18. <https://doi.org/10.32540/2071-1476-2019-3-011> [in Ukrainian].
6. Tarasevych, O. A., & Kamaiev, O. I. (2019). Osoblyvosti hendernykh vidminnostei sportsmeniv, shcho zaini maiutsia sportyvnyimi yedynoborstvamy [Features of gender differences among athletes engaged in combat sports]. *Yedynoborstva*, 4(14), 117–126. https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/30012021/7413 [in Ukrainian].
7. Nazymok, V. V., Havrylova, N. M., Martynov, Yu. O., & Dobrovolskyi, V. E. (Uklad.). (2021). *Fizychne vykhovannia. Boks* [Physical education. Boxing]. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho [in Ukrainian].
8. Shtanahei, D., & Saveniuk, A. (2025). Osoblyvosti zmahal'noi diial'nosti bokserok na chempionati Yevropy 2023 roku [Features of competitive activity of female boxers at the 2023 European Championships]. *Yedynoborstva*, 2(36), 41–46. <https://doi.org/10.15391/ed.2025-2.05> [in Ukrainian].
9. Alimova, D. (2020). Female boxing – problems. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8(10), 118–123. <https://www.idpublications.org/wp-content/uploads/2020/10/Full-Paper-FEMALE-BOXING-%E2%80%93-PROBLEMS.pdf>
10. Bennett, L., Stephen, S., Bernick, C., Shan, G., & Banks, S. (2020). Sex moderates the relationship that number of professional fights has with cognition and brain volumes. *Frontiers in Neurology*, 11, 574458. <https://doi.org/10.3389/fneur.2020.574458>
11. Bianco, M., Nicola, S., Bucari, S., Fabiano, C., Palmeri, V., & Zeppilli, P. (2012). Female boxing in Italy: 2002–2007 report. *British Journal of Sports Medicine*, 46, 1023–1026. <https://doi.org/10.1136/bjsm.2009.061135>
12. Bojkowski, Ł., Walczak, M., & Tomczak, M. (2020). Psychological femininity and masculinity and coping with stress in athletes. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(5), 2911–2917. <https://doi.org/10.7752/jpes.2020.s5395>
13. Bompa, T., & Haff, G. G. (2009). *Periodization: Theory and methodology of training* (5th ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.
14. Borms, J. (1984). *Women and sport*. Basel: Karger.
15. Csizma, K., Wittig, A., & Schurr, T. (1988). Sport stereotypes and gender. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10, 62–74. <https://doi.org/10.1123/jsep.10.1.62>
16. Gammel, I. (2015). Lacing up the gloves. Women, boxing and modernity. *Journal of the Social History Society*, 9, 369–390. <https://doi.org/10.2752/147800412X13347542916620>
17. Guttmann, A. (1991). *Women's sports: A history*. New York: Columbia University Press.
18. Hargreaves, J. (1997). Women's boxing and related activities. *Body & Society*, 3(4), 33–49. <https://doi.org/10.1177/1357034X97003004002>
19. Howell, D. R., Meehan, W. P., Loosemore, M. P., Cummiskey, J., Grabner von Rosenberg, J. P., & McDonagh, D. (2017). Neurological test improve after Olympic-style boxing bouts: A pretournament and post-tournament study in the 2016 Women's World Boxing Championships. *British Journal of Sports Medicine*, 51(17), 1279–1284. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2016-097160>
20. Hunter, S. K. (2024). Sex differences in human performance. *The Journal of Physiology*, 602(17), 4129–4156. <https://doi.org/10.1113/JP284198>
21. Jansen, A., McGrath, M., Samorezov, S., Johnston, J., Bartsch, A., & Alberts, J. (2021). Characterizing head impact exposure in men and women during boxing and mixed martial arts. *Orthopaedic Journal of Sports Medicine*, 9(12), 232596712110598. <https://doi.org/10.1177/23259671211059815>
22. Linder, K. (2012). Women's boxing at the 2012 Olympics: Gender trouble? *Feminist Media Studies*, 12(3), 464–467. <https://doi.org/10.1080/14680777.2012.698092>
23. Tjonndal, A. (2016). The inclusion of women's boxing in the Olympic Games: A qualitative content analysis of gender and power in boxing. *Qualitative Sociology Review*, 12(3), 84–99. <http://dx.doi.org/10.18778/1733-8077.12.3.04>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Молочко Анастасія <https://orcid.org/0009-0004-7948-0373>

Радченко Лідія <https://orcid.org/0000-0002-5149-2952>, lradchenko@uni-sport.edu.ua

Національний університет фізичного виховання і спорту України, вул. Фізкультури 1, м. Київ, 03150, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Molochko Anastasiia <https://orcid.org/0009-0004-7948-0373>

Radchenko Lidiia <https://orcid.org/0000-0002-5149-2952>, lradchenko@uni-sport.edu.ua

National University of Physical Education and Sports of Ukraine, Ukraine, 03150, Kyiv, Fizkul'tury str. 1